

Ese de doue ori in septemana

Joi-a si Domine ca.

Pretulu pentru Austri'a

pre anu intregu . . . 10 fl. v. a.

„ jumetate de anu . . . 5 fl. v. a.

„ trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a si Strainetate

pre anu intregu . . . 14 fl. v. a.

„ jumetate . . . 7 fl. v. a.

„ trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trattner-Caroliana in strada domnesca Nr. 2 era corespondintele la Redactiunea diurnalului Strata „Scol'a Reale“ Nr. 6. unde sunt a se adresa tote scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc.

Scrisori nefrancate si corespondintie anonime nu se primescu. Scriptele nepublicate se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiunilor au a se responde 10. cruceri de linia. — Pretulu timbrului imp. reg. a 30 cr. pentru una publicare, e a se tramite deodata cu insertiunea, altmintrea nu se primescu. Unu nru singuratecu costă 10 cr. v. a.

REVISTA POLITICA.

Pest'a, 5/17 mart. 1866.

La articolulu nostru d'in nr. trecut „Verificatiunile in Diet'a Ungariei“ avem se adaugemu ca in diu'a aceea (14. martiu) candu scrisemu articolulu cestiunatu, d. dep. V. I. adu fece interpelatiune in privintia algerii d'in Sz. Cehu. Presiedintele dietale respunse ca reportulu e gat'a, dar referintele d. dep. Ráday au fostu impedecatu prin bola de a lu propune pana acum casei. Intemplandu-se, ca, cu privire la verificarea deputatoru Transilvani, s'au aflu de bine a se desfintiã comisfunea de IX. insarcinata cu afacerile verificatdrie alegandu-se alti membri intre cari se fie si de acei-a cari cunoscemu mai de aproape impregiurãrile d'in Transilvani'a, d. dep. Stg. Popu propuse a se luã de la contele Ráday actele relative la algeria d'in Cehu si a se da altui-a, ca afacerea acest'a se nu remana suspinsa atãta tempu, ci se se inchia odata. Presiedintele promise ca se va ingrigi insu-si in asta privintia. Cu tote aceste caus'a cestiunata va remanẽ in statulu quo, ca-ce precum intielegemu, diet'a in 26. I. c. se va amanã pana dupa serbatori, prin urmare lipsesce acum tempulu fisicu d'a se mai potẽ face reportulu in caus'a amintita. Va se dica caus'a au fostu pusa bine la cale inca d'intru inceputu. Diurnalele magiare au aflu de bine a urma tactic'a loru cea admirãbile de a ucide cu facerea si acesta cauza referitoria la interesele unui cercu aleg. romanescu. Cãtu pentru d. Medanu, alu doile deputatu alesu d'in districtulu Cetãtii-de-Pietra, avem se insemnãmu: ca dsa faceã mai bine daca veniã la dieta si de acceptã aici in locu rezultatulu investigatiunii amantate atãtu amaru de tempu, precum au facutu acest'a alti mai multi, cu atãtu mai vertosu ca-ci diet'a decisesse in asta privintia ca deputatii neverificati se pota luã parte la desbãteri, si se aiba si votu, afara de singurulu casu candu votãsarea se face prin apelu nominale, fiindca atunci namele deputatoru neverificati nu se citescu; inse onorariile le primescu intocm'a ca deputatii cei verificati. Asiã de es. intre altii, d. Pap Simon, alesu in Marmati'a de patru lune figura ca ablegatu trage lef'a fãra scaderu; la conferintia deputatoru romani n'au luat parte, socotindu pote ca se nu le mai ingreudie si elu pusetiunea. D. dep. Sul'yok (alias Stockinger) insarcinatu a face investigatiunea in caus'a algerii d. Pap Simon, numai abiã acum'a au esitu la investig. socotindu pote ca va fi tempu a-si plinã misiunea si dupa inchierea sesiunii de estempu, sciindu prea bine ca nefacandu nemica face multu spre placerea majoritatii casei reprezentantilor tierei, ãgeri aperiatori ai legalitatii ungresci, carea nu s'au inventatu in favorea Romaniloru.

Totu cu acesta ocafiune insemnãmu ca respunsulu nostru, la clarificatiunile dlu deputatu Sigism. Victoru Popu in afãcerea deputatoru romani, atinsa in Nr. 13. alu Concordiei, precum si la espepturatiunile necumpetate cuprinse intr'unu articulu insolinte si forte trivialu publicatu de curendu in „Tel. Rom.“ in aceea-si afãcere, — lu vomu da dupa ce se va inchia publicarea protocoletoru conferintieloru. Cu aceste protocoale a mana vomu dovedã publiculu romanu ca reflexiunile nostre d'in Nr. 13. facute in termini destulu de crutiatori au fostu, dorere, prea intemeiate.

In afãcerea Romãniei ar fi trebuitu se se tiena joi conferintia, dar scirile electrice lipsescu in asta privintia, pote fi ca D. Budberg solulu rusescu nu va fi sositu inca pre diu'a aceea la Paris. Cele ce se vorbescu asupr'a cestiunei romane le resumemu in putine cuvinte. Cu tote ca membrii conferintiei juruira toti a tienẽ secretulu a supr'a celor ce se voru pertratã si descoperi in sinulu conferintiei, unii corespondinti cu urechi ascutite voru se scie multe unelte transpirate si pana acum, adeca pana candu inca abiã se voru fi facutu vorbe meritorie in cestiunea romana. Asiã de o parte se dice ca plenipotentiatii ar fi primitu imprumutatu obligamentulu de a respectã conventiunile in vigore, prin urmare, ca dupa ce unirea principa-

teloru romane s'a facutu numai in person'a si pre viet'a lui Cus'a, acum detronandu-se elu, era se voru desparti tierete si se voru alege doi Domnitori, de unde firesce ar urmã apoi ca candidatur'a atãtoru principu nemtiesci, a caroru nume nu s'ar pomeni fãra de invoirea sãu placerea loru, inca s'ar delaturã si ca urmatorulu sãu urmatorii lui Cus'a nu ar potẽ fi decãtu romani. De alta parte se vorbesce ca dupa ce unirea principatoru, unire facuta in person'a lui Cus'a prin duplicea alegere, au fostu recunoscuta chiaru si de innalt'a Porta, marile poteri garanti sunt determinate a manatienẽ acesta unire. Noi credemu ca unirea aterna de la portarea Romaniloru si a nume de la patriotismulu si energiea guvernulu provisoriu, care si pana acum dede dovedi despre firm'a sa vointia de a impedecã or ce incercare de ruptura politica, precum vedurãmu acest'a d'in mesurile luate in contra tendintieloru separatistice ivite in Moldov'a pote prin uneltire de a le Russiei, care totu mai are scule orbe intre boerii Moldoveni.

Turculu se pare a fi ingrigitu, elu se teme de o desbinare totale a Romãniei de sub suzeranitatea turcesca; elu prevede prea bine ca unirea e dorintia totororu Romaniloru si ca acest'a nu va aflã pãdece la majoritatea poteriloru garanti, de unde apoi usioru se va face si pasulu alu doilea, cu atãtu mai vertosu ca-ce suzeranitatea turcesca e numai nominale si ca multe alte interese europene, a fara de cele romane, mai sunt cari pottescu nedependintia totale a Romãniei.

In Angli'a partia liberala starnesce pentru reform'a legii electorali si anume prin scaderea censulu a se estinde dreptulu de alegere. In 13 I. c. d. Gladstone au depusu proieptulu (bill) de lege relativu la reform'a electorale pre mes'a casei comuneloru Angliei. Dupa acestu proieptu sunt alegatori in comitate toti cari platescu renta anuale de 14 pundi (140 fl.) sãu cari au depusa in cas'a de pastrare o avere de 50 pundi (500 fl. capitalu cum am dice pre la noi.) In cetãti (burg) toti cari platescu arinda pentru o casa: 7 pundi, sãu avendu in arinda localitate nemobilata (de acaste doue categorii se tienu mai cu sama lucratorii) platescu pre anu 10 pundi au dreptulu sufragiului. Se dã cu socotela ca aceste modificatiuni voru indol nãmerulu alegatoriloru.

Diet'a Ungariei.

Siedintia publ. a casei repr. d'in 14. mart.

Pres. Car. Szentiványi. Notarii ordinar. Presiedintele areta credentiunalele contelui Em. Mikó, Carolu Torma, b. S. Vay, c. Ales. Bethlen, Carolu Nagy, Carolu Huszár, Carolu Zeyk, Iosifu Hosszú si a mai multoru ablegati transilvani, cari se predau comisfunei verificatorie.

Se predau comisfunii pretitiunarie mai multe petitiuni parte de cuprinsu publicu parte de interese private.

Gabr. Várady pottescu, ca petitiunea aceea, in care se cere restituierea comitateloru, se nu se iee numai spre cunoscintia, fãra se se transpuna la comisfunea petitiunaria.

Se cetesce registrulu numeloru comisfunei petitiunarie alese de nou, in care sunt urmatorii membri: b. Gabriele Kemény, cu 160; Ladisl. Geduly, 83; Car. Tolnay, 72; M. simil. Jendrássik 70; Ign. Ghyczy 66; Ladisl. Tisza, 66; Sam. Bónis, 64; Ed. Zsedényi, 64; Svetozaru Miletics, 63; Ios. Sárközy, 62; Mih. Lakynich 59; b. Lad. Vay, 59; Ios. Szaplonezay 57; c. Gedeou Ráday 56; Aug. Trefort cu 55 de voturi. Neci unu romanu. Zsedényi voiesce a repasi d'in comisfune, dar cas'a doresce se remana.

Cont. Iuliu Andrassy aretã, ca comisfunea esmisa spre gatirea proiectulu de adresa, ce se va dã la rescriptulu reg. d'in 3. mart., si-a gatitu lucrarea, si se-lu cetesca notariulu comisfunei Ant. Csengery.

Dupa ace'a presiedintele intrerumpe pertratãrile cu o insciintare imbucuratoria, si predã

lui Franc. Deák d'in partea cetãtiei Kisújszállás unu albu decoratu, pe langa espresfunea iubirei si increderei cetãtiei acelei-a, la ce — dupa presiedinte — consimtiesce tota cas'a. Cas'a scolandu-se saluta cu vivate nentrupte pre Deák.

Fr. Deák primesce onorea acest'a cu multiemita si cu ace'a dechiarare, ca acelu-a nu i-s'a predatu in siedintia publica, fãra intre repausu, si numai in cerculu privatu alu deputatoru sãu, fiindu-ca neci o cetate nu se pote socoti pre sine indreptita a vorbi in numele patriei intregi.

Se cetesce scrisorea d'fetei Croatiei, in care se face cunoscuta comisfunea de 12 membri, alesa pentru consultãrile cu diet'a Ungariei, si se recerca cas'a spre a face despusetiuni in privintia acest'a. Pertractarea se determuresce pe sambata. Deák crede de altmintrea, ca acest'a nu va dã de nici o pãdeca fiindu-ca si in adresa s'a insemnatu, ca diet'a e gat'a a se invol cu Croatia si pe calea deputatiuniloru.

Se verificara b. Ad. Wodianer, c. Lupu Bethlen, Car. Zeyk, c. Paulu Kálnoki, Felic. Luksics si Lud. Papp; mai incolo Lud. Békásy, Georg. Hertelendy, Ant. Glatz, Ioane Moldovanu, Greg. Simai, Sal. Gajzágó si Ioane Gál.

Algeria deputatulu Dr. Car. Siklósi se nimici si cu acest'a se inchia siedintia.

Siedintia publ. a casei repr. d'in 15. mart.

Presidele si notarii ordenari.

Dupa autentificarea prot. siedintiei trecute mai multi deputati Ardeleni si-areta credentiunalele.

Dep. Lad. Décsy (mortu) recurge se i-se reñtorca spesele facute in 1861 cu ocafiunea investigatiuniloru.

In cestiunea natiunãlãtiloru se fece urmatori'a propunere: „Se se alege o comisfune de 30 de membri, carea se prelucre unu proieptu pentru asecurarea intereseloru natiunãlãtiloru de d'ferte limbe d'in patria.“ Acestu proieptu s'a decisu se se tãparesca.

In fine se verificã Canutu Kende de si comisariulu esmisu aflatu, ca algeria a fostu ilegale.

Pres. provoca comisfunea petitiunaria, ca se se constituiesca cãtu mai curundu, fiindu forte multe obiecte de pertraptatu.

Siedintia se inchise cãtra 12 ore.

(In siedintia de asta-di (17. martiu) se cetãra propunerea lui I. Popoviciu Desseanu (d'in partea romaniloru) si a lui Kubicza (d'in partea slovaciloru) in cestiunea natiunãlãtiloru. Kubitza si-motivã propunerea intr'o cuventare mai lunga, era propunerea d. Desseanu, carele fu impedecatu prin morbu a se infatiosã la siedintia de asta-di, trebuã se se multiemesca cu fericea de a fi cetãta. — La propunerea lui Deák, se va statori luni (19. I. c.) carei comisfuni se va incredintia acesta afacere).

La istoria cestiunei ungresci a natiunãlãtiloru.

(De unu slovacu.)

Sub acestu titlu diurnalulu „Zukunft“ aduce unu articulu, care nu va fi fãra interesu a-lu impartesi si lectoriloru nostri in urmatoriile:

„In cas'a de diosu a d'fetei Ungariei se afla deputati, cari si-au datu cuventulu de onore alegatoriloru sãu slovaci si russini, cumea voru lucrã pentru egalea indreptãtãre a natiunãlãtiloru Ungariei. Candu a ajunsu cas'a de diosu la votarea respectivulu pasagiu alu adresei, d'insii se paru a si fi uitatu promisfunea data. Espresfunea „magyar nemzet“ dupa opiniunea acestoru domni ar insemnã complexulu totororu natiunãlãtiloru, si prin urmare n'ar eschide pre neci o natiunãlitate a Ungariei. Totu-si Lónyay si altii li-au datu a intielege destulu de chiaru, ca magiarii si asta-di esprimara cu acelu cuventu chiaru acelu conceptu, pre care ei de la an. 1700 incoce se indateneza a lu-impreunã cu acelu-si. Chiarificarea acestei impregiurãri e scopulu acestui articulu.

De ore ce operatiunile d'fetei d'in an. 1826 lamurescu mai bine espresfunea „magyar nemzet“, voiu a atrage atentiunea totororu imparatesitoru, la acele-si.

In siedîntia a XLIV. d'in 28. jan. 1826., se cetî elaboratulu gravaminelului limbei, in care se plangu asupra acelei impregiurâri, cã limb'a magiara inca n'a devenitu la universalitate oficiale si poporale in „tier'a ungresca,“ si observa, cã acestu rêu (?) e de a se ascrie nemarginirei limbei germane si slave. Suntu destule mediu-loce si ocașuni indemâna, de a-si însuși limb'a magiara, de ora ce ace'a acum de ani e prescrisa ca limba a instructiunei. Petîtiunarii nu afla neci unu impiedecamentu in universalitatea limbei magiare, neci chiar' in ace'a impregiurare „quod copiosa nationum aliarum in regno hoc degentium juvenus*“ cerceteza scolele, de ore ce d'insii cugetau, cã tînerimea nemagiara de acum inainte are a studîa limb'a magiara cu ace'a diligenția, cu care studîa mai inainte pre cea latîna. Se determinã deci usulu universale alu limbei magiare pentru dîcasteriele beserecesci si politice, incependu de la reg. locutienintia pana la notariatulu comunale, si pentru tote scolele, de la universitãti pana la scolele comunale.

Acesta determinatiune pareã a atînge si pre slavii sudîci, de ace'a ablegatulu cetãtii Fiume in siedîntia a LIV. d'in 11. fauru protestã in contra-i cu o vorbire energica si pretîmse, ca acesta determinatiune sê nu se estînda si asupra slavilor sudîci.

Totu in ace'a siedîntia la cuvintele d'in §. 56. „quo periculosu huic alienarum linguarum (acelei germane si slave) torrenti limes ponatur“ presiedîntele fece motiunea, ca aceste sê selase afara, observandu: cã acestu torinte (a aceloralalte limbe) d'insului nu i-se pare periculosu, ba acestu torinte l'au aflatu si strabunii in Ungari'a, fãra de a fi fostu causatu pana acum tieriei vre unu periculu; decum-va se va restringe inse cu forti'a, atunci va deveni periculosu si acest'a cu atãtu mai virtosu, cu cãtu acî nu e a se tratã numai cu unu idiomu sîngurãtecu, ci cu concetatiuni de limbe dîverse, cu cari trebuie sê traimu in concordia, d'in care cauza sê nu se aplice contr'a loru neci unu mediulocu astringatoriu (sîla) in respectulu limbei. Totu-si contr'a acestei dechiaratiuni intielepte se scolã deputatulu Siopronului si dise urmatorele cuvinte caracteristice: „limb'a magiara nu e neci de cãtu unu tesauru mai micu alu tieriei, de cãtu ins'a-si constitutiunea, si precum elu nu vre sê fia magiaru fãra constitutiune, asiè nu vre neci constitutiune fãra limba magiara! In fine dechiarã: cã populu Ungariei de susu e de a se astringe si cu mediuloce sîlnice la studîrea limbei magiare, ca sê scia cã se tiene de acestã tieria (magiara) si sê nu se plece cãtra ace'a alu carei idiomu lu vorbesce; in fine dise, cã nobilimea Ungariei de susu e de origine magiara**“) si numai prin comunicatiune cu slavii s'au demagiarisatu.

Cea mai via desbatere se escã in siedîntia a LV. d'in 13. fauru 1826. Presiedîntele fece atente pre statuti, cã spre respandirea limbei magiare nu se pote intrebuintia sîl'a, d'in cauza cã o atare actiune ar' provocã numai reactiune, si regele nu va sanctiunã atari ordenatiuni. Dupa ace'a se scolara deputatii comitatelor Solom, Lipto, Turotiu, Tîrnãvi'a si Siarosiu, si conformu instructiunei loru vorbira parte in contra ori carei sîle, parte in contra unu terminu preclusivu pentru introducerea definitivã a limbei magiare, in urma parte pentru pastrarea limbei latîne ca oficiale, pana candu cea magiara va deveni limb'a eruditiloru si a poporului d'in Ungari'a de susu. — Deputatulu comit. Lipto dise „cã de si Iosifu II. introduse limb'a magiara totu-si concesse fia carei natiuni a se educã si a se instrui in principiile religiunei in limb'a materna. Provedîntia d'dieesca vol ca locutiorii Ungariei de susu sê fia numai slavi, cu tote aceste si in vinele loru cercula sange ungrescu, si nu e mai micu amorulu loru de patria neci spiretulu natiunale. Acolo suntu multe tîrguri, (orasie) cari au dreptulu sabiei, a caroru magistratu judeca despre casuri criminali — de si nu intielege limb'a magiara; inse chiar' candu ar' intielege-o, totu nu ar' potè se asculte pre slavi in alta limba de cãtu in cea slava — ori se presenta ei ca criminalisti ori ca martori.“ Deputatulu comit. Turotiu dise: In Ungari'a de susu numerulu aceloru ce aru potè duce in limb'a magiara trebele oficiale nu e de ajunsu,

* D'in acestu pasagiu se vede, cã inca si atunci locutiorii nemagiari ai Ungariei se numiau „natiuni.“

** Dora si Radvansky, Jesensky, Lehocky, Benicky Trstansky, Ivansky, Podmanicky, Scitovsky, Rudnansky s. a. ? ? Nu va sê dica acest'a a intorece istoria pre dosu ?

si chiar' de ar' fi, totu-si congregatiunile comitatense nu s'ai' potè tienè in limb'a magiara, d'in cauza cã partea cea mai mare a nobilimei nu pricepe limba magiara. Asiè dar' cu atãtu mai putinu acun, cand si poporulu — care nu cunosce de locu limb'a magiara — inca e chiamatu a participã la adunãrile comitatense.

Totu-si daca trebuie ca tier'a efectivè sê se magiarizeze, atunci e de lipsa ca limb'a magiara sê se invetie si in scolele comunale, ca asiè dupa doue sêu trei generatiuni sê se magiarisèdie poporulu. Deputatulu d'in comit. Orava vorbindu contr'a ori carei sîle, dise: Nu avemu noi ore toti ace'a-si constitutiune, ace'a-si corona, acelea-si legi, acele-si drepturi si libertãti? Ore nu ne impreuna aceea-si legatura de afinitate si reciprocitate, de si ne servimu cu dîferite idîome? Ore compete aceea iubirei fratiesci, ca unulu sê marginesca pre cel'altu in usitarea dreptulu sêu naturale? In fine deputatulu comit. Sáros pretîmse, ca pana candu limb'a magiara cu tîmpu va deveni mai comune — deputatiloru slavi in dîeta sê le fie iertatu a se sierbl de limb'a latîna, ca asiè alegatorii sê nu fie marginiti numai la candidati cari vorbescu perfectu limb'a magiara. La cei de susu se adause si deput. liberei cetãti Levoca, esprimendu-se ca in introducerea lucrurilor noue sê fia precauti. Asemene vorbl si deputatulu liberei cetati reg. Presovu. In urm'a acestoru pretensîuni modestè se redicã o tempesta apriga, oferindu o imagine infforatoria a fanatismului magiaru. Deputatii comitatelor Posionu, Siopronu, Tecovu, Comoru, Vesprimu, Satmaru, Borschodu, Rabu, si a altoru comitate detunau: cã respandirea limbai magiare e necesaria pentru esîntintia natiunale chiar' ca pãnea de tote dilele; cã limb'a (magiara) e unu mediulocu d'dieescu; cã ace'l'a carui-a nu-i pasa, a se sierbl cu limb'a magiara ori cu alta limba, nu e amiculu magiariloru; ace'l'a care nu ajuta respandirea limbei magiare, sêu o chiar' impiedeca, trebuie sê se considereze ca inamicu; mediulocele astringutorie ordonate in an. 1811. pentru respandirea limbei magiare, de si nu s'au sanctiunatu, acum de nou trebuie puse in lucrare; de la an. 1790. au potutu invetiã si slavonii limb'a magiara, ba s'a potutu magiarisã o generatiune intreaga; daca slavii nu potu considerã de sîla unu terminu preclusiv de trei ani pentru invetiarea limbei magiare, cu atãtu mai putinu se va intemplã acest'a cu unu terminu de siese ani s. a.

Acum intrebui pre toti omenii liberi de pre-judetie: ore in datele istorice citate nu e destulu de evidîntè tendîntia magiariloru de atunci, de a desnatiunalisã pre cele alalte natiuni? Ore temerile si amenintariile oratorului dîetale d'in 1826. nu reflecta, ca unu felu de prologu, scen'a urmata in 1848? In urm'a premiseloru precedîntie istorice ore nu se pote presupune, cumcã magiarii inca chiar' si asta-di impreuna cu expresiunea de „magyar nemzet“ acelu conceptu si aceea tendîntia, cari au fostu impreunate cu aceea (espresfune) totu deun'a d'in partea magiariloru incependu de la a. 1790. pana la 1848? Fia, ca dîet'a magiara sê arete cãtu mai curendu prin fapte, cã d'ins'a voesce a indreptã cu tota seriositate abusulu celu apesatoriu, care in periodulu premisu l'au facutu magiarii cu teori'a anti-istorica a expresiunei de „magyar nemzet.“

De langa Blasiu in 11 martiu 1866.

Invetiamentulu la tote poporele cãte numai au venitu la consciintia de sîne, si cãte pana acum'a au ajunsu a se inaltia si a fi modelu aceloru alalte in cultura, au ocupatu si ocupa locu in sirulu cestiuniloru celoru mai principali si mai de vietia. Elu este foculu de unde se respandesc lumin'a si cultur'a atãtu morale cãtu si intielesuale, cari sunt garantiile cele mai tari a le esîstintiei unu poporu, a unei natiuni, fundaminte sîgure a unu venitoriu ferice si stralucitu.

Acest'a este unu adevèru necontestabilu, si natiunea romana a recunoscutu insemnetatea acestui adevèru, a prochiamatu de mii si sute de ori invetiamentulu de mediulocu celu mai eficace, atãtu pentru de a si potè conservã natiunalitatea si limb'a cãtu, si spre a potè da numele sêu patriei, pre a carei pamentu locuesce, si-au încordatu tote poterile ca poporulu prin redicarea instituteloru mai inalte si a scoleloru populari sê se scota d'in noianulu decaderii secliloru sê se inaltia la acea trépta a culturei, încãtu ace'l'a-si sê nu imbrancésca sub greutatile esîgintiloru tempului presînte.

Toti cautãmu cu sete dupa efectele oste-neleloru puse mai cu de adînsulu de vre unu deceniu si diumetate si ne intrebãmu cari sunt acelea? Respunsulu daca nu voimu sê ne in-sielãm pre noi insi-ne si daca vremu sê marturisimu adevèrulu, este intristoriu; cã-ce invetiamentulu popularu la noi stagnèza cu totulu.

Ar' fi una nedreptate mare ma chiaru reutate a dice cumcã caus'a acestui reu o porta unii sêu altii, de ora ce ori si cine au cugetatu numai vreo data seriosu la acest'a cestiune, a trebuit sê cunosca nesmintitu, cã piedecele invetiamentulu si a le progresului, cari la noi sunt nenumerate si-au originea loru departe, forte departe in trecutul celu tristu; unele suntu atãtu de concrescute cu starea poporului nostru, si atãtu de incatenate cu altele, încãtu e cu nepotîntia a le potè invinge de odata; — dara sunt alte rele, cari sînguru numai pentru slabitiune s'au incuibatu si se incuiba cu cei de antãtu pasi ce se facu pentru crèscerea poporului, care vedindu cu ochii ne dîsputa fruptele osteneleloru crunte. — Nu am de cugetu sê facu una revista generale a invetiamentulu popularu, acest'a o lasu celoru mai competînti, si acuma ca si de alta data voiu sê me restringu la ce-va mai specialu.

La noi s'a espresu de mai multe ori cu oftãri adance dorintia generale, de a avè scole populare bine organizate, dara mai inainte de tote, de a avè scole pedagogice, pregatitorie pentru aceia cari voru se primésca asupra-si sarcin'a de a fi invetiatorii si cultivatorii unei generatiuni noue. Erã si mai este inca si acumu reulu celu mai mare cã n'amu avutu si nice acuma n'avemu individi apti si destulu de calificati pentru scopulu acest'a. Dorintia aceea fierbinte s'a implenit si lips'a generale încãtu-va s'a carpitu prin deschiderea scolei pedagogice la Blasiu, carea spre bucuria tuturor'a in tomn'a anulu trecut si-a inceputu cursulu regulatu, implendu inimele cu sperarea cea mai firma, cã va sê incepa una era noua in invetiamentulu popularu, cu atãt'a mai vertosu cã-ce conducerea acestui institutu s'a incredintiatu intieptiunei prea zelosului si activulu barbatu D. C. Joane Fekete.

Statutele sêu cum asi dice legile de organizatiune a acestui institutu nu le-am cetitu publicate necairi, ca asiè conferindu fãptele cu normele loru sê se pota aduce una judecata cãtu se pote mai corecta despre starea lui cea adevèrata; totu-si cugetu cã nu me va numi nimene cõba rea nice me va numerã intre pessimisti, daca in momentulu candu vorbescu de bucuria generale si sperãri mari sum sîlitu a marturisã realitatea amara cã in deregerea lui s'a comis unele fapte, cari ne punu la indoie la nu numai efeptele dorite, ci ne dîsputa chiaru si seriositate osteneleloru facute.

Ca sê nu cugete cine-va cã dora eu asi calumniã, lasu sê-i convinga pre O. O. cetitori despre adevèrulu asertiunei mele însu-si fãptele complenite, si intrebui cu tota modestia: ore cu unii teneri, primiti fãra picu de consideratiune, cã cu privire la etatea loru precepevoru studiele pedagogice ce li se propunu si in terminu de doi ani potè-se-voru prefaca si desvoltã, cãtu sê fie in stare a coresponde misiunei atãtu de insemnate si grele; potè-vomu pasi vr'unu pasiu inainte, ba potè-vomu sta inaintea poporului insetatu de lumina? Ore cu cale e cã la primire nu s'a luat in consideratiunea cuvenita neci calculi neci portare morale, neci aceea ore absolvit'a cine-va vre o clase gimnasiale, ori numai simplieiter normele? Se concede cã la alte institute pedagogice, se primescu si cu patru classi normale, inse cumca normele nostre, precum au fostu ele organizate pana acuma n'au fostu in stare de a produce baiati asiè desvoltati, cãtu sê se pota suscepe in unu institutu pedagogicu, e lucru prea cunoscutu tuturor'a.

Sê mai pomenescu ore si aceea, cã s'au primitu teneri nepreceptuti la sîmpl'a loru însînuare, fãra de scirea si invoierea parintiloru; cã in modulu acest'a tenerimea se demoralizeza, se invietia a amblã vagabunda de la unu institutu la altulu, era parintiloru li se casiuna spese desierte si dile amare?

Incãtu coresponde atari fapte cu normele ce si le-au creatu sie-si o directiune a acestui institutu, nu sciu, dar' cumca cu scopulu care trebuie si nesumu sê-lu ajungemu prin astfelu de institute, nu coresponde este invederatu.

Adevèratu cã starea docintiloru la noi inca si acuma e atãtu de miserabila, dubia,

nestatoriica si supusa capritieloru poporului, încatu nu are de a se miră nimene daca nu s'ar' aplică fie cine, la unu statū asiè precariu. Ci totu-si pana candu inse-si institutele pregătitorie, la acestu statū se organizeza, si se administreza asiè câtu mai multu sê apara unu asilu, pentru aceia, cari fugu de carte, si li place a ambli vagabundi de la unu institutu la altulu; ca unu midilocu usioru de a potè scapà de asentare, pana atunci dicu că nu inaintămu nemica, ci că stagnămu amortiti cu totulu.

Unu altu reu pre carele cu deosebire in tempulu presînte nu trebuie sê lu-scapămu d'in vedere, e si acelu că: evinemintele politice care se desfășurara, in vre o căti-va ani dupa oalta, inaintea ochiloru nostri, a detrasu si descompusu poteriile natiunei intr'atât'a, câtu progresulu si inbunetatiile, nu numai pre terenulu invetiamentulu dara inca in multe alte privintie, au devenitu sacrificiulu ingrigiriloru si încordăriloru unilaterali, curatu politice! — Terenulu politicu e forte sterpu pentru noi, ba spunendu adeverulu cum este, terenulu politicu, ne e subtrasu cu totulu de asta data si asiè barbariati natiunei, si in specie aceia, caror'a li este încredîntiata institutiunea, n'ar' avè ce-si osteni poteriile indesiertu, ci mai multu a-si concentră atâtu poteriile câtu si luminele acolo*) unde încordările si sacrificiile ar' potè sê produca frupte imbucuratorie si mangaiatorie.

Spre incheiare adaugu numai atât'a că intentiunea mea prin acêsta corespundintia n'a fostu alt'a de câtu o sîmpla indegetare a reloru cari incepu a se incubă si cari ar' trebui desradecinate inca pana nu apuca a si-desvoltă urmările loru cele triste. A. C. ....

Protocolulu

siedîntiei comitetului Asociatiunei tranne romane tîenute in 6. martiu 1866. c. n. sub presiđiulu Ilustratîii Sale D. Consiliaru Petru Manu, fiindu de fatia dd. membri ai comitetului: Il. Sa D. Consiliaru Pavelu de Dunc'a, Rvrd. D. Protosingelu Nicolau Popea, d. controloru la cass'a provinciale Gabr. Vajd'a, d. Dr. Ioane Nemes, dd. prof. Zacharia Boiu, I. Popescu si Nicolau Cristea; apoi Secret. II. I. V. Rusu si dlu Casieru alu Asociatiunei Const. Stezaru.

§. 18. Presiđiulu presentéza conspectulu despre starea casei Asoc. pre tempulu acestei siedîntie, d'in carele se vede, cumca cass'a Asoc. — dupa subtrăgere-rea erogatoru — are in proprietatea sa sum'a totala de 23.320 fl. 28 cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§. 19. Secr. II. cetesce una scrisóre a Rv. D. V. presiđinte alu Asoc. Tim. Cipariu data ca respunsu la una scrisóre a comitet. Asoc. ddo 2. jan. Nr. 5. a. c. prin care Rv. d. V. presiđinte ca presiđinte a sectiunei filologice fu provocatu a servi cu discusiuni pre calea publicitatii in respectulu lamuririi cestiunei atîngătoare de unificarea ortografiei romane.

Rvrd. d. V. presiđinte, dupace in pretiuit'a s'a chartia, aduce motivele sale, pentru care a aflatu cu cale a se conteni pan'acumu de la ulterioarele discusiuni in ast'a cestiune, totu de odata apromite cumca va avè ocaziunea a tractă mai de aprópe despre obiectulu cestiunatu in o fôia periodica pentru filologia si istoria, carea cûgeta a o da la lumina, recomandandu-o on. Asoc. si comitetulu aceleia-si pentru sprigaiare. In urma face cunoscutu că sectiunea filologica inca nu s'a potutu constitui, neinsinuandu-se destui membri spre acêst'a.

Conclusu. Comitatu Asoc. primesce cu cea mai via placere respunsulu dlui V. presiđinte alu Asoc. si respective imbucuratori'a incunoscintiare despre edarea foiei filologice si istorice, si totu de odata la propunerea Secret. II. se afla motivatu a decide, cumca un'a d'intre detoriile sale cele mai placute va fi, ca in raportulu sêu anuale, sê recomânde on. adunâri gen. viitôrie spriginirea numitei foi prin asemnarea unei subventiuni, amesurate impregrurâriloru fondulu Asoc.

§. 20. Se referéza scrisóre d'in 15/27 fauru a. c. a dlui G. I. Teclu, data ca respunsu la provocarea comitetulu ddo 6. fauru Nr. 15. a. c. in privint'a respunderei sumei de 100 fl. v. a. testate in folosulu fondulu Asoc. de repausatulu dnu negociatoriu G. Ancanu. In ast'a scrisóre susu-mentianatulu domnu ca eredele repausatulu testatoriu apromite solvirea sumei resp. pofindu a i-se presentă câtu mai curendu cuitant'a facuta dupa tôte formele legei, substragendu-se totu de odata d'in sum'a resp. proc. prescriu de lege pentru ereditati.

*) Un'a trebuie facuta, cealalta nu trebuie lasata. C. u. l.

Conclusu. Fiinduca eredele are dupa lege a retienè d'in testat'a suma de 100 fl. v. a. pentru erariu 8% adeca 8 fl. si dupa acestu proc. 25% aruncatura adeca 2 fl. preste totu 10 fl. v. a. si asiè a tramite la fondulu Asoc. 90 fl. v. a. sê se faca dara in sensulu acest'a quitant'a prevediuta cu tîmburu (stempelu) de 32 cr. si cu sigilulu Asoc. subscrisa de Presiđinte si de Secr. apoi asiè sê se incaseze banii de 90 fl. v. a. prin colectantele resp. Rvrd. d. Protopopu Petricu.

§. 21. Secret. II. reportéza cumca actele adun. gen. de la Abrudu cum si statutele s'au tiparitu in câte 500 esemplare si se afla deja in cancelari'a Asoc. Totu de odata presentéza contulu Tipografiei Arcidiececane pentru tiparirea acelor'a, propunendu a se asemnă solvirea acelu-a cum si a se statori pretiulu de vendiare pentru actele adunâri gen. de la Abrudu.

Conclusu. Comitatu Asoc. luandu spre sciintia raportulu Secr. II. privitoriu la tiparirea actelor adun. gen. de la Abrudu cum si a statutoru decide ca contulu Tipografiei Arcidiececane dupa care pentru un'a còla vine a se platí 18 fl. 50 cr. v. a. (preste totu 281 fl. 30 cr. v. a. cu statute cu totu) amesuratu unui concludu alu comitetulu d'in 10. dec. (28. nov.) 1861. §. 13. — sê se esolveze d'in partea casei Asoc., éra in câtu se atînge de pretiulu vendiarei actelor adun. gen. de la Abrudu, fiindu că acele facu o brosiura de 13 còle se defige pretiulu celu mai moderatu de 60 cr. pentru unu esemplariu, de óre-ce dandu-se cu pretiu si mai micu, nu s'aru potè recompensă nici chiaru spesele tiparirii. Totu de odata comitetulu Asoc. in nesu cu unu concludu alu adun. gen. tîenute la Hatiegu in 1—2. aug. 1864. pag. 15. se folosese si de acêsta ocaziune spre a atrage atentiunea barbariloru intieliginti romani si mai alesu a membriloru acestei Asoc. ca sê binevoésca a veni in ajutoriulu sporirei fondulu Asoc. prin cumperarea actelor aceleia care se vendu cu unu pretiu forte moderatu si care partea cea mai mare se afla inca nevendute de pre toti anii incepundu de la prim'a loru tiparire. Cumca aceste acte n'aru trebui sê se lipsésca d'in bibliotec'a nici unui romanu intieleginte, cûgeta comitetulu că e de prisosu a mai observă aici.

§. 22. Secret. II. producè in siedintia testimoniulu pentru Sem. I. a scol. 186% alu stîpendiatulu Asoc. Stefanu Torpanu studînte in a VIII. clase gimn. la Blasiu, carele a reportatu calculi de Eminentia d'in obiectele propuse.

Se ia spre sciintia.

§. 23. Se presentéza conspectulu cassei Asoc. despre interesele intrate dupa asemnatiunile parte ipotecarie in suma de 42 fl. v. a. cum si despre rescumperarea astoru felu de asemnatiuni.

Se ia spre sciintia.

§. 24. D. Casieru alu Asoc. reportéza, cumca d. protopopu si directoru seminariile I. Hanni'a, fostulu si pan'acum membru ord. alu Asoc. a datu la fondulu Asoc. o obligatiune urbariale tranna de 100 fl. v. a. cu unu couponu d'in 1. iuliu a. c. facendu-se prin acêst'a membru ord. alu Asoc. pre viétia.

Se primesce cu via placere si se face dlu Casieru atentu spre a ingrigi despre castigarea couponiloru cuviinciosi de la c. r. fondu alu desdaunârei pamentulu.

§. 25. Totu dlu Casieru alu Asoc. reportéza cumca d. not. d'in Poian'a Nic. Ciugudeanu a datu la fondulu Asoc. 5 fl. v. a. pre an. 186% pre langa rogarea ca sê i-se deè diploma de m. ord. fiindcă dsa a platitu si pre cei 3 ani de mai inainte taes'a prescria adeca 15 fl. v. a.

Conclusu. Se ia spre sciintia si totu de odata Secret. II. se insarcinéza a tramite numitului domnu cerut'a diploma de m. ord. alu Asociatiunei.

§. 26. In legatura cu aceste Secret. II. inca reportéza despre banii incursi la fondulu Asoc. de la siedintia d'in urma pana la siedintia presînte.

§. 27. Secret. II. Rusu aduce la cunoscint'a comitetulu Asoc. cumca d'insulu a daruit in folosulu bibliotecei Asoc. 1 esemplariu d'in istoria sa intitulata „Elemente de istoria Transilvaniei“ etc.

I-se esprime recunoscintia protocolarminte.

§. 28. D. bibliotecariu alu Asoc. aducendu la cunoscint'a comitetulu cumca a mai primitu, unele d'in cărtille desemnate d'in partea comitetulu in siedintia d'in 4. iuliu 1865. §. 51. spre a se procură in folosulu bibliotecei Asoc. d'in preliminariulu an. 186% se roga a se esolvi pretiulu acelor'a dupa conto produsu.

Conclusu. Comitatu insarcinéza pre cass'a Asoc. cu refuiera aceleia sume de 43 fl. 50 cr.

§. 29. Totu in legatura cu acelea d. bibliotecariu referéza, că a mai primitu 13 bucati, intre cari si

actele, publicatiunile si scriptele Academiei imperatesei d'in Vien'a, daruite in favórea Asoc.

Se ia spre sciintia.

Cu aceste siedintia comitetulu Asoc. s'a inchiatiu pre la 7 óre sér'a.

Sabiu in 6. martiu c. n. 1866.

Petru Manu m. p.
presied. int.

Ioane V. Rusu
secr. II.
„Tel. Rom.“

Protocolulu

siedintiei a IV. tîenute in 27. fauru 1866. la 4 ore dupa ameadu.

(Urmare.)

XXIII. Presiđintele dice că totu cu ace'a ocaziune mai susu memorata la Franciscu Deák s'a statoritu că in un'a d'in siedintiele viitôrie ale dîetei se va propune formarea unei comisîuni de 12. membri, a carei chiamare va fi a elaboră unu programu despre obiectele de pertraptare in dieta, despre urgintia si ordenea loru. Asiè presiđintele afla de lipsa ca romanii si in asta comisîune sê fia reprezentati; si pune intrebarea că la numeru cam câti romani sê intre in ace'a comisîune?

Dupa putina desbătere se decide ca:

Presiđintele sê staruésca ca, in comisîunea pentru elaborarea programulu despre obiectele de pertraptare in dieta, despre urgintia si ordenea acelor'a — sê se aléga doi romani.

XXIV. Dupa acêst'a indata s'a si purcesu la alégere, si rezultatulu scrutiniulu a fostu că d'in 15. voturi ce s'au datu la urna a capetatu Emanuilu Gozdu 6. Ioane Fauru 3. Aloislu Vladu 10. Ioane Popoviciu Deseanu 10. si Sigismundu Popu 1.

Dreptu aceea presiđintele enuncia:

Pe basea maioritatii de voturi Aloislu Vladu (10) si Ioane Popoviciu Deseanu (10) suntu a se recomandă de a fi alesu in comisîunea pentru elaborarea programulu de obiectele pertraptarei dîetali, urgintia si ordenea loru.

La casu inse candu nu s'ar' invoi la alégera a doi romani in ace'a comisîune, atunci li se lasa in voia libera a alége pe ori care d'intre cei doi memorati mai in susu si recumendati de noi.

XXV. Vincentiu Babesiu e de parere că acum alesiloru doi confrati ai nostri sê li se recumende, ca d'intre tôte obiectele se staruésca mai alesu pentru urgintia causei natiunalitatiloru.

Se primesce cu ace'a observare că acêst'a acum a priori s'a presupusu despre memoratii alesu.

XXVI. Aureliu Maniu pune intrebarea: că dupa ce gremiulu nostru nu are neci archiva, neci o lada secură, neci o casa ce ar' sta sub priveghiarea gremiulu: asiè sê se decide că unde ar' fi de a se conservă protocoalele si actele conferintieloru?

Dupa putina desbătere se decide cu unanimitate ca:

Protocoalele si actele conferintieloru sunt de a se tîenè la presiđintele; standu in voia fiacarui membru a-si luă copia de pe ele.

XXVII. Totu Aureliu Maniu pune intrebarea si se ròga a se decide: daca protocoalele si actele conferintiei se potu publică prin diurnale ori ba?

Iosivu Hodosiu se dechiara pentru publicitate, si asiè e de parere că si protocoalele conferintieloru sê se publice, de si nu totu deun'a per extensum dar' celu pucinu in estrasu; luandu totu-si afara unele casuri specialu, séu casuri rezervate in cari d'in motivulu oportunitatii ar' fi cu scopu de a nu se face o prè tempuria publicitate, prin care s'ar' potè periclită scopulu ce s'ar' voi a se ajunge cu vre unu concludu. In tóta intemplantia inse, la timpulu sêu sê se publice intregi protocoalele si actele conferintieloru nostre.

Aloislu Vladu e pentru publicare fâra reserva, pentru că prin acêst'a se pòte preveni publiculu de la opiniuni sînstre, ce si-le castiga d'in corespundintie neautentice séu d'in informatiuni neadeverate.

Ioane Fauru asèmenè e pentru publicitate, si dice că sê se publice totu, afara de cele rezervate prin espresa decisiune.

Petru Mihali inca e pentru publicare, cu atâtu mai vertosu că si asiè a vediutu publicate conclusele nostre in diferite diurnale, si intr'unele le-a vediutu bine, éra intr'altele reu publicate.

Vincentiu Babesiu nu e in contr'a publicarii, observa inse că numai in ace'a parte, in acea mesura si cu aceea modalitate sê se faca publicarea, in care si cumu va decide conferintia si fâra invoirea conferintiei nemicu sê nu se publice, pentru că neci conferintiele nu sunt publice si neci protocolulu nu e publicu, afara de ace'a totudeun'a sê se iee in considerare daca e oportuna publicarea ori ba? Nu e neci in contra aceleia că fiacare

membru sê-si pota luà copia de pe protocoalele si actele conferintiei, observa numai, cã nu pote sê face fia-care ce va vre cu acele, fiindu ele actele corpului intregu, ci totu deun'a asiè sê lucrè in ele ca sê nu prejudece conclusorlu aduse de conferintia.

Sîgismundu Popu, partinesce publicitatea, si dice cã de si conferintia inca nu e publica si protocolulu nu e publicu; dar' conferintia e natiunale si candu ast'a ca atare vre a da lucrurile sale la publicitate atunci pote sê-si reserve ce inca n'ar fi la tempu de a se publica: numai ce se decide ca de ocamdata sê nu se publice, aceea sê nu se publice, era cealalte tote.

Sîgismundu Borlea dice ca sê se incredintiedie notariulu sesiunei a publica cursulu siedintiei, inse totu deun'a sê se decida ce este de a se publica si ce nu.

Sîgismundu Popoviciu e de parere ca protocolulu siedintieloru sê se publice in estrasu prin notariulu sesiunei — spunendu conferintia cari punte nu sunt inca de a se publica; dar'nu totu membrulu se publice ce va vrè.

Fiindu obieptulu destulu de desbatutu, se formulèza intrebarea: „Protocoalele si actele conferintieloru sunt de a se publica. Dupa enunsierea fiacarui concludu inse este, a se decide specialminte daca acel'a deocamdata inca nu se pote publica; spre ce scopu se insarcinèza notariulu sesiunei a pune acèsta intrebare — avendu dreptu ca asemene intrebare sê pota face ori-care d'ntre membrii adunati.“

Intrebarea astfelu formulata se primesce cu unanimitate.

Dupa acèsta inse s'a escatu intrebarea, cã: in casu candu neci notariulu neci ori care altu membru n'ar face asta intrebare, stã ore atunci presumpsiunea pentru publicare ori nepublicare?

Toti membri, afara de Vincentiu Babesiu sunt de parere cã presumpsiunea e pentru publicare, pentru cã publicarea e regula, era nepublicarea e numai exceptiune. Vincentiu Babesiu inse in privintia asta insinua votu separat, d'in motivu: indata ce totu concludulu l'am pusu sub discutiune in respectulu de a se potè ori de a nu se potè publica, nu mai pote fi vorba de regula si exceptiune si apoi a deduce dreptulu de publicare d'in singurulu incidentu alu uitare i ar' potè periclitã efectulu celor mai delicate concludu, se pote ar' fi in interesulu de cea mai mare importantia ca deocamdata anca sê nu se publice. In urm'a acestor'a se enuncia:

Èra in casu candu neci notariulu, neci vre-unu altu membru alu conferintiei, n'ar face asta intrebare, atunci presumpsiunea e pentru publicare.

Dupa aceste presiedintele inchiaia conferintia, si adunarea se dîsolve la 8. ore sèra; anuciandu presiedintele siedintia prosima pre mane 28. l. c. dupa siedintia d'etale.

Ant. Mocioni, presied.
Iosifu Hodosiu not.

Protocolulu

siedintiei a cincia tiente in 28. faurariu 1866. la 11 ore nainte de ameadu.

Presiedinte: Antoniu Mocioni
Notariu: Aureliu Maniu.

Membri: Georgiu Mocioni, Vincentiu Babesiu, Ioane Fauru, Aloisfu Vladu, Gerardu Vèghsò, Alesandru Mocioni, Sîgismundu Popoviciu, Demetriu Ionescu, Florianu Varga, Petru Mihali, Sîgismundu Borlea, Iosifu Hodosiu si Georgu Ioanovicu.

XXVIII. Presiedintele reporta cumca a comunicatu cu Deak concludulu nostru de ieri, de dupa care conferintia a decisu ca d'in partea nostra sê fie patru alesi in comisiunea pentru afacerile comuni, alegandu totu de odata spre acestu scopu pre cei numiti in concludulu N. 22. Deak inse radiemendu-se pre o noua combinatiune l'a provocatu sê staruèca ca noi se recomandãmu 6-7 d'in carii apoi partid'a lui sê alèga 3. cã-ci mai multi nu potu fi acceptati d'in partea romanilor. Presiedintele invita dara conferintia sê se pronuncie primesce ore dorintia acèsta a lui Deak, sèu remane pre langa concludulu adusu?

(Va urmã.)

ROMANIA.

Dupa corespundintia nòstra privata de la Constantinopele, unirea este asigurata: Francia o pretinde si Turcia o vrè. — Pré ne costa multu acèsta unire, pe Moldoveni si Munteni; ca sê mai pota fi pusa in cestiune d'in nou, si si mai multu inca d'in partea nostra.

Acestu punctu asigurat, cealalte tote sunt secundarie.

Negresitu cã daca, d'in nenorocire, Domnulu pe care l'a alesu camer'a si senatululu, nu va primì sèu nu va fi posibilu, noi nu ne vomu

mai duce sê mai cersimu pe la alte curti omu sê pòrte coròna lui Stefanu si a lui Mihaiu, nici nu vomu primì pe altulu impusu.

Cinci ani potemu acceptã cum suntemu; — stãmu forte bine. Locotienintia domnesca pote prè bine, in temeulu constitutiunii d'in 1848, sê ocupe tronulu cinci ani. Persònele ce o compunu au sufragiulu totoror'a si potu lasã o mare economia Statului.

Daca, d'in nenorocire, ne va venì unu respunsu categoricu, cã nu se pote realisã votulu d'in 11/23 Februaru, pe data corpurile legiutorie si totu Statulu sê jure credintia Locotienintiei domnesce, si, sê mergemu inainte organizãndu-ne si intarindu-ne. Acèsta nu va da nici unu prepusu veciniloru nostri, si vomu fi in pace cu tota lumea. — Candu amu fi omeni de omenia, ce bine amu duce-o! Pentru noi, celu putinu, are mari carmeni acèsta idea! Turculu a intiesu in 1848, cã trei, sèu unulu, face totu atãta.

Acèsta Locotienintia domnesca represnta principiile cele mari d'in 1848. prin generariulu Nicolae Golescu, unirea prin d. Lascar Catargiu, si forti'a spre sustinerea principiiloru d'in 1848. si a unirii prin d. colonelu Haralambu.

Crèdemu cã acèsta idea a nòstra se va gasi prudinte, econòmica, politica, natiunale si liberale.

Grigorie-Voda Ghica a reziditu scòla domnesca d'in st. Sava cadiuta in ruina de la Brancovanulu pana la d'insulu sub beii fanarioti, si a tramisu juni in Italia si Francia ca sê invetie si sê se intòrca sê predè filosofi'a, rethoric'a, legile si sciintiele in limb'a romana; si a facutu acestea mai multu cu de la sine, pentru cã totu venitul scòleloru pe atunci era numai de 40,000 lei.

Alesandru-Voda Ghica a fondatu colegiulu st. Sava si a facutu scòle prin tote orasiile si prin tote satele; si a facutu acestea cu unu budgetu pentru scòle de 400,000 lei.

Instructiunea poporului romanu este traditiunale in famili'a Ghiciloru.

Asta-di sunt la potere trei Ghici. — Nu vomu vedè seversita academi'a st. Sava care amenintia ruina si scòlele reinfintiate prin sate cu budgetulu instructiunii de 12,000,000?

— Am avè sê facemu o intrebare inteligintelu ministru in privintia cerculariulu adresatu profesoriloru d'in tota tier'a: s'a decretatu legea pentru inamovibilitatea profesoriloru? S'a publicatu decretulu de libertatea intruniriloru politice pentru totu timpulu onor. inalte Locotienintie domnesce actuale? In ce chipu, pe ce terminu si pe ce note sê fie discursurile profesoriloru invetiandu pe poporu politica?

Ast-feliu de invetiamentu se prescrie profesoriloru ca sê face poporulu prin cursuri libere? sèu sê le spuna ce este patri'a, ce este egalitatea, ce va sê dica libertatea, ce este ratiunea, ce este justiti'a, etc. etc. etc.?

Apoi, daca acesti profesori, voru fi vedindu alt-feliu lucrurile de precum le vede d. ministru? daca mane-poimane vine altu ministru, cu alte gusturi, si mi-ti-i tipa afara pe toti dloru, profesorii, cari stau ca fulgulu pe apa pe legea amovibilitatii, si mi-ti i oru lasã moritori de fòme, sèu pote pusi si la dobèla, — cine platesce?

Legi nu poteti sê faceti, domniloru ministri; inse poteti sê dati decrete, decrete cari sê aiba potere de lege in asemeni materie pana la venirea suveranulu. — Dati unu decretu, explicu si categoricu, cã, pe totu timpulu Locotienintiei domnesce actuale, libertatea intruniriloru de cetatieni fãra arme, cari nu voru face scòte in cãtu sê tũlbure liniscea publica, sunt libere, si nime nu va fi urmaritu, nici amenintiatu d'in partea guvernulu pentru opiniunile sale politice, — numai politice nu si sociali, — ori-cari aru fi acele opiniuni; si atunci ati vedè mai multe adunãri politice formandu-se in tota legea, si Locotienintia care ar da asemeni decrete, ar devenì forte ca granitul si potinte ca divinitate.

Decrete, domniloru ministri; nu comunicate si invitari; decrete cari sê aiba potere de lege, pe cãtu va durã acestu timpu de resufflare, acestu intervalu de la o tãrania pana la alt'a! Decrete multe si frumòse, intre cari si unulu pentru suprimarea legii draconice asupr'a presei, care ne a sugrumatu si are sê ne mai sugrume dupa incetarea acestei Locotienintie ce ne rechiamã libertatea de trei lune d'in 48 si cea de sub ministeriulu Stefanu Golescu d'in 1861. — Este ciuda mare cã, fiindu Locotienintie domnescu Nicolae Golescu, si ministru C. A. Rosetf, sê nu vedemu asemeni decrete. Este ciuda mare, candu vedemu la potere partid'a, alu carei

organu a fostu Romanulu si cele-lalte foie cari i s'au substituitu, prin cari se cerea libertatea presei, libertatea intruniriloru, tote libertãtile posibilu si imposibilu, cãte in luna si 'n sòre; sê nu vedemu nimic'a altu de cãtu sustinerea concesuniloru si contractelor ilegali si oneròse si invitãri la contributiuni voluntarie. Ce carte vomu face pentru posteritate d'in acestu intervalu de resufflare! Èta doue septemane trecute, si pana acum n'amu vedutu de cãtu unu singuru decretu, prin care se lasa conferintiele de sèra de la ministeriulu Instructiunii in atãta libertate pe cãtu au avutu ele candu s'au infintiatu de cãtra ministerulu de Instructiune Nicolae Crezzulescu. Spuneti ce altu s'a mai facutu ca sê ne lasati fãra cuventu. „Tr. C.“

NOUATATI ESTERNE.

FRANCIA. Baronulu Budberg s'a asteptatu pe 14 in Paris. Sê dicea, cã siedintia a dou'a a conferintiei in privintia principatorulu unite se va tiente in 14 l. c.

Corpulu legelativu a pertractatu in 12 a l. c. modificarea, ce a asternutu partea d'in stang'a la capulu 7. alu adresei, care se referesce la agricultura. Camer'a va avè de a pertractã inca cãpetele 8, 9, 10 si alu 11-lea, careprivesce la instructiune. La tote aceste s'au datu mai multe modificatiuni. Asiè e verasemene, cã modificãrile, ce se referesce la libertãtile interne, nu se voru potè discute mai de graba decãtu cãtra mediuloculu septemanei cu oca-siunea desbãterei cap. 12.

Testulu capulu substernutu de comisfunea adresei, care ar' urmã dupa capulu 4. ce se referesce la Algeri'a suna asiè: „Coloniele trecu necurmatu cu barbatia peste probe grele. Ele suntu indreptatite la tote simpatiele nostre. Sperãmu cu tota siguretatea, cã guvernulu Maiestãtii Tale va introduce in guvernarea acelor-a atari imbunetãtiri, cari voru fi in consunantia cu lipsele si interesele Franciei.“

ANGLIA. In urm'a proiectulu de alègere substernutu de Gladstone se immultiescu alegatorii cu 400,000, d'in cari diumetate se tienu de clas'a lucratoria, era diumetate de clas'a de midilocu.

ITALIA. Rom'a 7. martiu. Pertratarile privitorie la legarea concordatulu cu Messiculu, s'au inchiaiatu si ratificarea va urmã preste putiene dile. De cãte-va dile petrece aici cunoscutulu istoricu si reprezentante italianu Cae-sar Cantu si se intelnesce desu cu cardinalulu Antonelli, cu Nardi si cu cealalti prelati mai destinsi. A avutu audiintia si la Pap'a, unde a petrecutu mai multu de 1 1/2 ora. Multi insusiescu acestei caletorie, tendintie politice, era coresp. diurn. „Allg. Ztg.“, i dã caracteru cu totulu privatu. In sambet'a trecutã ajunse aici si comitete de Flandra si fu primitu de Pap'a. Precum se vede comitete caletoresce numai d'in petrecere, si nu-si fierbe multu capulu cu coron'a principatorulu dunarene.

TURCIA. Se scrie diurnalulu „Patrie“ d'in Damascu cu dtu 18 febr., cã au sositu acolo unu nùmeru insemnatu de musulmani, ca sê iee parte in caravanulu acelu mare, care va se pornesca d'in cetatea ace'a cãtra 25. mart. in Mecca. Juredictiunea turcesca a facutu la poft'a consuliloru europeni unu regulamentu, ce detiermuresce statutele eremitiloru; inse fiindu-cã in tempulu comoratiunei loru in cetãtile sante se implu de contagiele acele, pre cari apoi le latiescu la rentornare prin porturile ce le cerceteza, au voitu sê i face atenti, cã in acestu-a nu voru potè rentorce peste Suez. Se dice, cã pasi'a desã a cunoscutu dreptatea poftei acestei-a, n'a potutu totu-si a o implinì, fiindu cã n'a primitu indrumãri in intiesulu acestu-a de la Constatinopole.

SERBIA. D'in Belgradu, 6. l. c. se scrie diurnaleloru francesci, cã asertiunea „Journ. des Débats“, dupa care emisari serbi ar' ambli prin Bosnia si Hertiegovina, e cu totulu ne'ntemeiata. Asemene nu e adeverata neci ace'a fama, cã guvernulu serbu ar' fi facutu desputetiuni straordenarie la Dnare de a lungulu fruntariulu romanu. In Serbi'a domnesce leniscea cea mai mare.

La Samuila Filtsch in Sabiu a esita de sub tipariu si se pote trage d'in tote librariile: „Die providentielle europäische Mission des österreichischen Gesamtstaates. Ein Beitrag zur Lösung der ungarisch-österreichischen Verfassungsfrage von Guido von Bausnern.“ Pretiulu e 50 cr. v. a.

Proprietariu si editoriu: Sîgismundu Popu.
Redactoru respundietoriu: Alesandru Romanu.